

Asia: VN/9732/2019

STM065:00/2019 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Yleiset kommentit uudistuksesta ja esitysluonnokseen sisältyvistä ehdotuksista

- **yleiset huomiot ehdotetuista vanhempainpäiväraahajärjestelmän muutoksista**

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Eläketurvakeskuksen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi hallitusohjelman mukainen perhevapaaudistus. Sairausvakuutuslain vanhempainpäiväraahajärjestelmä ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan ja uudistuksesta johtuvat muutokset ehdotetaan tehtäväksi muun muassa työeläkelakeihin. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2022.

Eläketurvakeskus lausuu hallituksen esitysluonnoksesta siltä osin, kuin sillä voi olla vaikutusta työeläkejärjestelmän etuuksiin.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei vähennetä muista sairausvakuutuksen päivärahaetuuksista (sairauspäiväraha, erityishoitoraha, kuntoutusraha). Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan olisikin syytä pohtia, onko perusteltua säätää osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen vaikutuksesta vanhempainpäivärahaan muista päivärahaetuuksista poikkeavasti. Etuuksien päällekkäisyystilanteet lienevät joka tapauksessa harvinaisia, sillä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä on vähintään 61 vuoden ikä.

Päiväkohtaisesti maksettavaa kuntoutusrahaa lukuun ottamatta työeläkejärjestelmän etuudet vähennettäisiin vanhempainpäivärahoista siten, että vanhempainpäivärahasta vähennettäisiin päivää kohti eläkkeen kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa. Sairausvakuutuslakiin lisättäisiin lisäksi menettelysäännös, jonka perusteella Kansaneläkelaitos voisi ratkaista asian uudelleen ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta, jos henkilölle myönnettäisiin takautuvasti työeläkelakien mukainen vähennettävä etuus.

Eläketurvakeskus pitää hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia kannatettavina. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen vaikutusta vanhempainpäivärahaan olisi kuitenkin hyvä vielä selvittää.

- **kommentit raskaus- ja erityisraskausrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista**

-

- **kommentit vanhempainrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista**

-

- **kommentit muita sairausvakuutuslakiin ehdotettuja muutoksia koskien**

-

Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin**

-

Muita etuuslakeja koskevat muutosehdotukset

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista muihin etuuslakeihin**

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan työsopimuslaissa käytetty termi ottolapsi korvattavaksi termillä adoptiolapsi. Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan tämä yleiskielisestä käytöstä poistunut termi olisi samassa yhteydessä syytä päivittää myös työeläkelainsäädäntöön. Työntekijän eläkelaisissa käytetään termiä ottolapsi perhe-eläkettä koskevilla säännöksissä 55 §, 59 § ja 60 §. Vastaavat muutokset tulisi tehdä myös muihin työeläkelakeihin.

Laki varhaiskasvatustalain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja koskevan lain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista varhaiskasvatustalain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin**

-

Laki työsopimustalain ja laki merimiesten työsopimustalain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista työsopimustalain ja laki merimiesten työsopimustalain**

-

Laki vuosilomalain ja laki merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista vuosilomalain ja merimiesten vuosilomalain**

-

Liitelait (lakiehdotukset 18-29)

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista liitelakeihin**

-

Vaikutusten arviointi

- **Taloudelliset vaikutukset**

Esitysluonnoksessa ehdotetaan vanhempainpäivärahajärjestelmään useita muutoksia, joiden tarkoituksena on joustavoittaa vanhempainvapaiden käyttöä ja edistää niiden tasaisempaa jakautumista vanhempien välillä. Kuten esitysluonnoksessa on todettu, vanhempien tulevat vanhempainvapaita koskevat valinnat saattavat muuttaa päivärahojen jakautumista vanhempien kesken nykyisestä. Näillä muutoksilla voi olla vaikutuksia myös työeläkejärjestelmän palkattomien aikojen eläkekarttumaan. Työeläkemenon kasvun on vuonna 2085 arvioitu olevan noin 0,03 prosenttia palkkasummasta (27 miljoonaa euroa vuoden 2019 tasossa). Arvio perustuu Kelan arvioimaan todennäköiseen päivärahojen käytön jakautumisskenaarioon.

- **Vaikutukset julkiseen talouteen**

-

- **Vaikutukset kotitalouksiin**

-

- **Vaikutukset yrityksiin**

-

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uudistuksen jälkeen vanhempainpäivärahoja olisivat raskausraha, vanhempainraha ja erityisraskausraha. Äitiysraha ja isyysraha poistuisivat uudistuksen myötä. Koska työeläkelakien palkattomien aikojen eläkekarttumaa, työuraeläkkeen myöntämisedellytyksiä ja tulevan ajan eläkkeen perusteena olevia ansioita koskevilla säännöksillä on viitattu vanhempainpäivärahoihin, esitetään vastaavat terminologiset muutokset toteutettavaksi myös kyseisiin työeläkelakien säännöksiin. Ehdotetusta muutoksesta aiheutuisi muutoksia Kelan ja työeläkejärjestelmän väliseen tietoliikenteeseen, työeläkealan tietojärjestelmiin ja verkkopalveluihin, työeläkeotteeseen, eläkepäättöksiin sekä viranomaisille tarjottaviin henkilön ansio- ja etuustietoihin. Lisäksi uudet etuuslajit tulisi huomioida tilastoinnissa.

- **Muut yhteiskunnalliset vaikutukset**

-

- **Vaikutukset lapsiin ja perheisiin**

-

- **Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon**

-

- **Vaikutukset yhdenvertaisuuteen**

-

- **Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään**

-

- **Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähälle arvoinnille? Jos on, niin mikä?**

Työeläkelakien mukaisten vanhuuseläkkeen, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen, työuraeläkkeen sekä täysimääräisen kuntoutusrahan vaikutusta vanhempainpäivärahoihin ehdotetaan muutettavaksi. Ehdotetun muutoksen jälkeen kyseiset työeläkejärjestelmän etuudet vähennettäisiin vanhempainpäivärahasta, kun nykyisin vanhempainpäiväraha maksetaan niiden ajalta vähimmäismääräisenä. Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu muutoksen vaikutusta työeläkkeen saajien taloudelliseen asemaan. Esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeen saajilla vähimmäismääräisenkin vanhempainpäivärahan saamatta jääminen kuitenkin vaikuttaa heidän käytettävissä olevien tulojensa määrään.

Hallituksen esityksen toimeenpano ja seuranta

- **kommentit liittyen uudistuksen toimeenpanoon ja seurantaan**

-

Muut mahdolliset kommentit

-

Ryynänen Mikko
Eläketurvakeskus